

Eerder verschenen bij Kluitman van dezelfde auteur

*Eén waarheid
Maar ik ben jou niet
Aan de andere kant van geluk
Wat we niet zeggen
De helft van mij
Een ongelooflijke kerst*

Met dank aan: Sioe Jeng Tsao, Pim Lammers, Carry Slee, Romana Vrede, Kevin Hassing, Jeffrey Dral, Glenn Eilbracht, Haroon Ali, Claudia de Breij, Loiza Lamers, Jitske Van De Veire, Rivkah op het Veld, Gyor Moore, Christina De Witte, Diego Gonzáles-Clark, Ricky Mohabbat, Thomas Philip Acid, Pauline IJst en Billy Rouwenhorst

Nur 255 / PV042501

Bisac JNF053080

© Uitgeverij Kluitman Alkmaar B.V.

© MMXXV Tekst: Nadine Swagerman

© MMXXV Illustraties: Sioe Jeng Tsao

Vormgever omslag: Sproud

Vormgeving binnenwerk: Studio L.E.O.

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook.

Geen enkel deel van dit boek mag worden gebruikt voor het trainen van kunstmatige intelligentie.

SeeyouSioe.com
Nadineswagerman.nl
kluitman.nl

BIJ KONINKLIJKE BESCHIKKING
HOFLEVERANCIER

PROUD

Nadine Swagerman

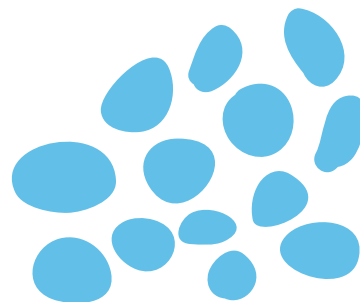

**met illustraties van Sioe Jeng Tsao
en voorwoord van Pim Lammers**

kluitman

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	8
1. Iedereen heeft labels	10
2. Geslacht, sekse & gender	18
3. Seksuele oriëntatie	36
4. Wie ben je en waar pas je?	46
5. Uit de kast komen	66
6. Religie en cultuur	82
7. Community	100
8. Relaties	106
9. Seks	118
10. Queer geschiedenis	130
11. Pride	144
12. Kunst	154
Nawoord	166
Queer & media	170
Tips	174
Index	188
Bronnenlijst	189

VOORWOORD

Op een donderdagmiddag in groep zeven hield Nick zijn spreekbeurt over FC Barcelona. Ik had een hekel aan voetbal, met gym deed ik liever apenkooi en in de pauzes bleef ik altijd ver uit de buurt van de schreeuwende voetballers op het plein. Toch mocht Nicks spreekbeurt van mij uren duren.

Voor het eerst viel het me op dat hij kleine kuiltjes in zijn wangen had wanneer hij lachte, en daar wilde ik graag nog wat langer naar kijken. Helaas had juf Ank bepaald dat onze spreekbeurten niet langer dan acht minuten mochten duren, dus Nick was veel te snel klaar. Onderweg naar zijn plek liep hij vlak langs mijn tafeltje. Ineens voelde ik gekke, bijna zenuwachtige kriebels in mijn buik.

Vanaf die donderdagmiddag was de wereld mooier dan ooit: ik had ontdekt dat de knapste jongen van het hele land bij mij in de klas zat. En ik zag hem elke dag. In de pauzes keek ik toe hoe hij scoorde, iedere pauze minstens één keer, we zaten in hetzelfde groepje met handarbeid en soms moest hij mij van de juf

helpen met rekenen. Dan zat hij vlak naast me en legde me heel geduldig de som uit, vaak wel drie keer achter elkaar. Ik was meer bezig met hoe lekker hij rook of met dat onze schouders elkaar bijna raakten, dan met het antwoord.

Toch was de wereld niet alleen maar mooier geworden, hij was vooral ook ingewikkelder. Verliefd zijnde ik al wel. Van jongens die verliefd worden op meisjes of van meisjes die verliefd worden op jongens. Maar jongens die verliefd worden op jongens? Ik dacht dat dat helemaal niet kon. En toch werden mijn wangen rood wanneer Nick alleen maar aan me vroeg of hij een pen van mij mocht lenen.

Ik durfde het tegen niemand te zeggen, al helemaal niet tegen Nick. Ik was bang dat hij me stom of raar zou vinden. Als de andere jongens uit mijn klas erachter zouden komen, zou ik natuurlijk meteen gepest worden. Ik dacht dat ik de enige jongen was die dit soort gevoelens had. En ik was er ook van overtuigd dat ik nooit zou trouwen, nooit kinderen zou krijgen.

Pas een paar jaar later ontdekte ik dat ik helemaal niet de enige was. Het was zomervakantie en ik had een boek uit de slaapkamer van mijn zus gepikt: *See you in Timboektoe* van Carry Slee. Ik ging ermee in de tuin liggen en was vervolgens de hele middag aan het lezen. Ik kon niet meer stoppen, want voor het eerst las ik over mezelf. Een van de personages, Brian, werd in het boek verliefd op zijn beste vriend. Er waren dus veel meer jongens zoals ik!

Ik ging daarna in de bibliotheek op zoek naar meer boeken over mezelf. En ik keek alle films die ik maar kon vinden waarin twee jongens of twee mannen verliefd op elkaar werden. Natuurlijk ging ik ook online op ontdekkingstocht, waardoor ik fantastische vrienden leerde kennen en ik opnieuw verliefd werd. Op de site van Jong&Out raakte ik in gesprek met mijn eerste vriendje en we besloten meteen om later te trouwen en kinderen te krijgen.

Maar die allereerste leeservaring, mijn ontmoeting met het personage Brian, is me altijd bijgebleven. Het is een van de redenen waarom ik schrijver ben geworden. Jezelf

tegenkomen op papier en helemaal gelukkig worden van een boek, is een ervaring die ik aan zo veel mogelijk kinderen wil geven.

Gelukkig verschijnen er steeds meer boeken die kinderen en jongeren een thuis bieden. Niet alleen jongens die verliefd worden op jongens of meisjes die verliefd worden op meisjes, maar ook bijvoorbeeld kinderen die zich niet prettig voelen bij de afgebakende hokjes 'jongen' of 'meisje'. Steeds vaker lezen de kinderen en jongeren van nu over hun eigen identiteit, waardoor ze eerder ontdekken wie ze zijn en zo helemaal zichzelf kunnen zijn. Daar zorgt ook het boek voor dat je nu in handen hebt, *Proud!*

Dit boek bevat veel belangrijke informatie waarvan ik had gewild dat ik er als kind al over had gelezen. De letters lhbtqiap+? Die leerde ik pas als volwassene kennen. Een queer community? Ik had er in groep zeven nog nooit van gehoord. Non-binaire voornaamwoorden? Kende

ik al helemaal niet. Ik ben blij dat dit soort informatie nu beter te vinden is, want het maakt de ontdekkingstocht naar je identiteit een stuk makkelijker.

Ik wil je dan ook veel plezier wensen bij het lezen van dit boek én bij het ontdekken van jezelf. Dit laatste lijkt soms erg lastig, maar toch hoop ik dat je er ook een beetje van kan genieten.

Want al was mijn verliefdheid op Nick vaak verwarrend en ingewikkeld, ik ben tegelijkertijd nog nooit zo gelukkig geweest als tijdens die ene pauze waarin hij vroeg of ik mee

wilde doen met voetbal. Ze kwamen één iemand tekort, zei hij, ik mocht bij hem in het team. Met knalrode wangen knikte ik en liep achter hem aan.

Ons team verloor met 8-1, maar ik voelde me die dag een winnaar.

Pim Lammers

Inleiding

Als je dit boek in handen hebt, kan het zijn dat jij je, net als ik vroeger, afvraagt wie je bent en wat je voelt. Of misschien ben je vooral nieuwsgierig en wil je graag meer weten over queer zijn. Ik kwam er als tiener achter dat ik meisjes net zo leuk en interessant vond als jongens. Misschien zelfs leuker. Dat verwarde me. En ik kon eigenlijk nergens terecht met mijn vragen en mijn twijfels. Niemand in mijn omgeving leek zich hetzelfde te voelen als ik en dus probeerde ik het in mijn eentje uit te vinden. Ik voelde me daardoor alleen. Eenzaam. Dat is precies de reden waarom ik dit boek wilde schrijven: zodat anderen zich hopelijk niet zo hoeven te voelen. Dat zij wél de herkenning vinden die ze zoeken.

Dit boek is voor iedereen die twijfelt over wie die is. Voor iedereen die zichzelf beter wil leren kennen. En voor iedereen die wil ontdekken waar die past. Tegelijkertijd is dit een boek voor ouders, familieleden, vrienden, klasgenoten, docenten en coaches/sportinstructeurs die een queer kind

beter willen leren begrijpen en op zoek zijn naar informatie en tips.

Je leert hier van alles over queer zijn. Je maakt kennis met belangrijke termen en je leert iets over de queer geschiedenis. Ook ga je lezen over dingen als gender, geaardheid, seksualiteit, seks en relaties.

Voordat je begint met lezen, zijn er een aantal termen die ik je alvast wil uitleggen. Dan is het makkelijker om te begrijpen wat je leest en wat dat betekent.

Je hebt vast wel eens de term lhbtqap+ voorbij zien komen. Misschien weet je al waar die letters voor staan, maar ik zet ze toch nog even voor je op een rijtje.

Lhbtqap+

De afkorting lhbtqap+ staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, intersekse, queer, asexueel en panseksueel. De + staat voor alle overige labels die onder de lhbtqap+-gemeenschap vallen. Ik heb voor deze afkorting gekozen, omdat dat overzichtelijker is. Anders zou ik alle labels die onder + vallen ook nog moeten uitschrijven. Op pagina 14-16 leg ik je alles uit over de betekenis van alle labels.

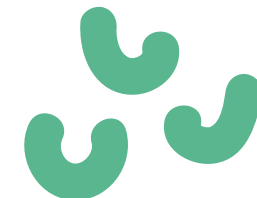
Queer

Queer is een verzamelnaam voor iedereen die tot de lhbtqap+-gemeenschap behoort. Queer was ooit een scheldwoord, maar wordt tegenwoordig door veel mensen uit de lhbtqap+-gemeenschap gebruikt. Het is een allesomvattend woord, waarmee je niet precies hoeft uit te leggen in welk hokje je precies past, en bovendien leest het fijner dan elke keer de afkorting lhbtqap+.

Sommige mensen vinden het niet fijn om zichzelf queer te noemen of om zo genoemd te worden. Daarover vertel ik je meer op pagina 44.

Voornaamwoorden

Voornaamwoorden zijn woorden waarmee je naar iemand verwijst, zoals *hij* en *zij*. Maar er zijn veel mensen die zich niet fijn voelen bij die woorden, omdat ze zich geen *hij* of *zij* voelen. Die worden bijvoorbeeld liever aangesproken met *hen* of *die*. Dat noem je *genderneutrale voornaamwoorden*. In dit boek heb ik ervoor gekozen om in sommige gevallen die genderneutrale voornaamwoorden te gebruiken. Dit omdat ik anders heel vaak zoiets zou moeten schrijven als *hij/zij/hen/die*, wat niet fijn leest en onhandig is. Daarom gebruik ik de woorden *die/diens* en *hen/hun*.

Iedereen heeft

Hoofdstuk 1

labels

L H B T

HOMOSEKSUEEL
LESBISCH
BISEKSUEEL
TRANSGENDER

I Q A P +

INTERSEKSE
QUEER OF QUESTIONING
ASEKSUEEL
PANSEKSUEEL
INCLUSIE VAN ANDERE IDENTITEITEN

Iedereen heeft labels

Heb jij je wel eens afgevraagd waarom mensen overal een label op plakken? En waarom we alles zo graag in hokjes willen stoppen? Wij mensen plakken graag labels op dingen omdat we ze willen begrijpen, onze wereld overzichtelijk willen houden. En als we dingen in een hokje stoppen en daar een naampje op zetten, dan helpt dat ons. Dat doen we ook bij mensen. Zodra je geboren wordt, krijg je meteen al je eerste labels:

→ Mens

→ Jongen of meisje

Dat tweede label krijg je aan de hand van lichamelijke kenmerken die bij je geboorte worden gezien. Een jongen heeft een piemel en een balzak, een meisje een vulva.

Soms als een baby geboren wordt, is het niet meteen duidelijk wat voor geslacht het kindje heeft. In Nederland gebeurt dit dertig tot vijftig keer per jaar. In veel gevallen gaat het dan om kinderen die intersekse zijn. Ze kunnen lichamelijke kenmerken hebben van een jongen én van een meisje. Hierover lees je meer op pagina 23.

Labels creëren verwachtingen

De labels die we op mensen plakken, bepalen hoe we met ze omgaan. Dat begint al heel vroeg. We trekken een (pasgeboren) jongetje bijvoorbeeld vaak blauwe kleren aan en een (pasgeboren) meisje roze om een duidelijk onderscheid te maken. En dat blijven we doen. Kijk maar eens rond in een kledingwinkel, dan zie je meteen het verschil tussen de jongens- en meisjesafdeling.

Ook onze verwachtingen hangen af van het label dat je hebt gekregen. We gaan ervan uit dat jongetjes liever met autootjes spelen dan met poppen en van meisjes verwachten we het tegenovergestelde. Het label bepaalt bovendien vaak de naam die een kind krijgt. Een meisje krijgt vaak een echte meisjesnaam als Sophie of Emma en een jongen een stoere naam, bijvoorbeeld Sem of Finn.

Naast dat je de labels mens en jongen of meisje krijgt, krijg je ook een label met je nationaliteit. Je nationaliteit hangt af van het land

Weetje

Wist je dat de verwachtingen die we van jongens en meisjes hebben, verschillen per cultuur? Wat wij in Nederland echt iets voor jongens of meisjes vinden, hoeft in andere landen helemaal niet zo te zijn. Bij de Mosuo, een stam in Tibet, zijn vrouwen bijvoorbeeld de baas. Zij bezitten huizen, geven familienamen door en beheren het geld. Een Mosuo-meisje mag feesten, fysiek hard werken, de baas zijn en houden van wie ze wil, zonder dat daarover geoordeeld wordt. In andere delen van de wereld werkt dat toch vaak anders.

waar je bent geboren en van de nationaliteit van je ouders. Als je geboren bent in Nederland en je ouders zijn Nederlands, dan ben jij ook Nederlands. Sommige mensen hebben meerdere nationaliteiten. Als één van je ouders (of allebei) in een ander land is geboren, dan krijg je soms die nationaliteit erbij. Dus als je Marokkaanse ouders hebt en

je wordt zelf in Nederland geboren, dan kan je zowel de Marokkaanse als Nederlandse nationaliteit hebben.

Een ander label dat meteen onbewust op je wordt geplakt, is het label heteroseksueel. Dat betekent dat je aangetrokken voelt tot het andere geslacht. Vaak gaat men ervan uit dat je dat zal zijn, omdat dat nu eenmaal is wat de meeste mensen zijn. Daarover vertellen we je meer op pagina 38.

Als je net geboren bent, heb je dus vaak al vier labels.

Die eerste labels hebben we niet zelf uitgekozen. Ze zijn voor ons bepaald. Daardoor kunnen we er later achter komen dat sommige van die labels niet kloppen. Het kan dan voelen alsof je 'anders' bent, omdat een label niet bij je past. Dat kan erg verwarrend zijn.

Als je als jongetje geboren bent, kan je je bijvoorbeeld een meisje voelen. Of andersom. Of misschien voel

je je wel geen jongetje én geen meisje. Of juist allebei wel. Ook kan het zijn dat je als meisje verliefd wordt op andere meisjes. Of als jongen op andere jongens. Of misschien word je wel helemaal niet verliefd. In dat geval kan het fijn zijn om een nieuw label te kiezen. Eentje die beter bij je past. Of misschien kies je er juist liever voor om geen label te gebruiken. Dat kan ook.

Want behalve jongen, meisje en heteroseksueel zijn er nog veel meer labels. In de inleiding noemde ik de afkorting lhbtqap+ al even. Maar wat betekenen al die letters eigenlijk? Ik leg ze even kort aan je uit. Verderop zal je meer over elk label te weten komen.

De L staat voor Lesbisch

Lesbiennes zijn vrouwen die alleen verliefd worden op andere vrouwen. Of die zich enkel seksueel aangetrokken voelen tot vrouwen. Ook non-binaire mensen die zich aangetrokken voelen tot vrouwen kunnen lesbisch zijn.

De H staat voor Homoseksueel

Homoseksuele mannen zijn mannen die alleen romantische en seksuele gevoelens hebben voor andere mannen. Ook non-binaire mensen die zich aangetrokken voelen tot mannen kunnen homo zijn.

De B staat voor Biseksueel of bi+

Iemand die biseksueel (of bi+) is, valt op meer dan één *gender* (zie pagina 40). Vaak is dat op mannen of vrouwen, maar dat hoeft niet.

De T staat voor Transgender

Als iemand transgender is, past diens *genderidentiteit* (zie pagina 27) niet bij diens geboortegeslacht (zie pagina 20).

De I staat voor Intersekse

Iemand die intersekse is, kan zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtskenmerken hebben.

De Q staat voor Queer

Queer is een verzamelnaam voor iedereen die niet heteroseksueel en/of *cisgender* is (zie pagina 27).

De A staat voor Aseksueel

Iemand die aseksueel is, heeft (haast) geen seksuele gevoelens voor andere mensen.

De P staat voor Panseksueel

Iemand die panseksueel is, kan zich aangetrokken voelen tot alle geslachten en genders.

De + staat voor Plus

Hieronder vallen alle vormen van seksuele oriëntatie en alle genders die niet onder de andere letters vallen.

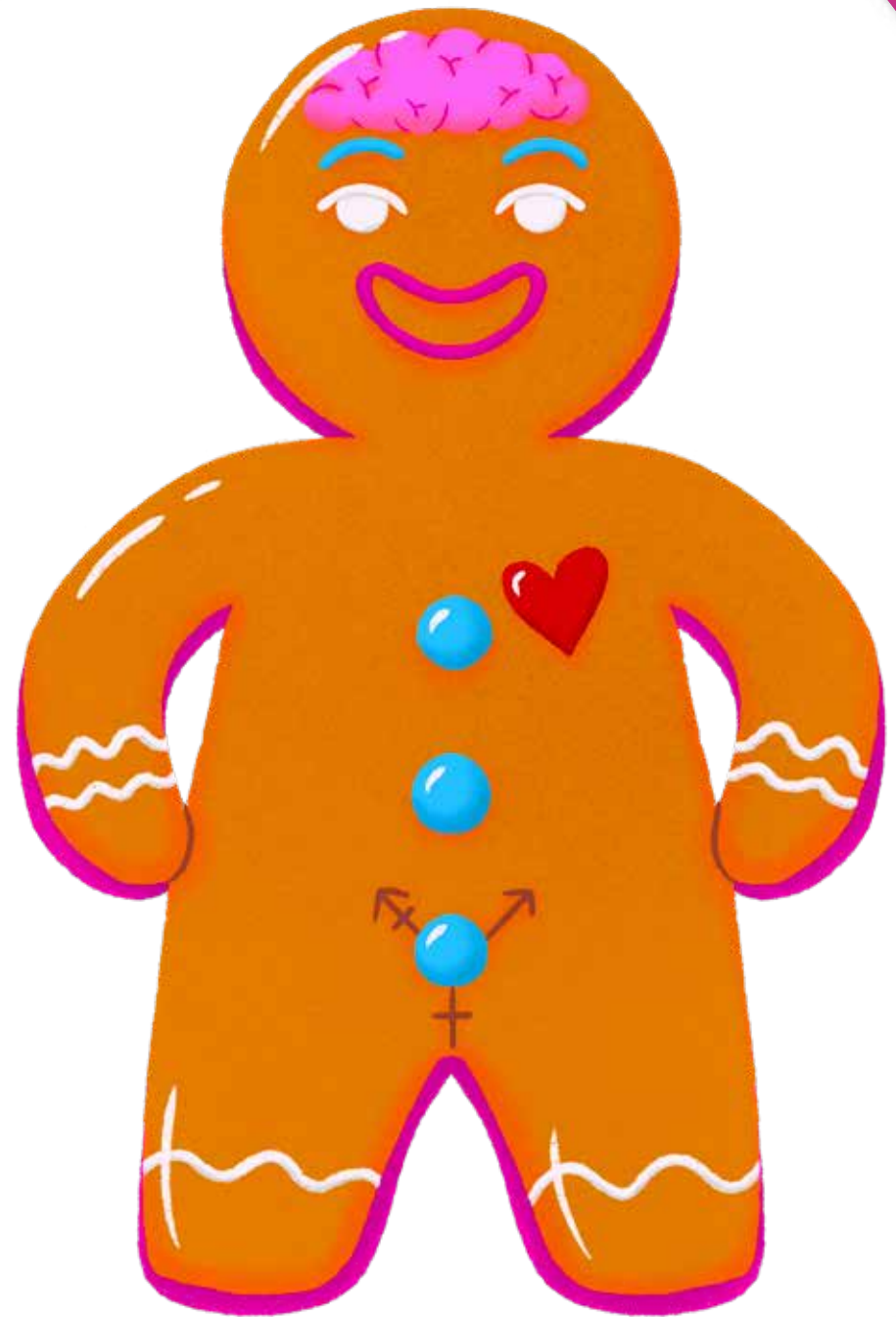

De labels die hierboven genoemd worden, hebben allemaal te maken met gender, geslacht, sekse en seksuele voorkeur. De termen gender, geslacht en sekse zal je dus vaak tegenkomen. Maar wat betekenen ze eigenlijk? In het volgende hoofdstuk duiken we daar wat dieper in.

Hoofdstuk 2

Geslacht sekse & Gender

Geslacht, sekse & gender

Geslacht, sekse en gender zijn termen die je vast wel eens gehoord hebt. Maar wat betekenen ze precies? Wat is het verschil tussen sekse en geslacht? En hoe zit het dan met gender? Het is best ingewikkeld, maar ik ga proberen om dat zo duidelijk mogelijk uit te leggen.

Geslacht

Met geslacht bedoelen we de uitwendige lichamelijke kenmerken waarmee mensen worden ingedeeld in mannen en vrouwen, dus de dingen die je kan zien. Dat zijn bijvoorbeeld de schaamlippen, de ingang van de vagina, de penis en de balzak.

Geboortegeslacht

Je geboortegeslacht wordt bij je geboorte bepaald door wat de arts of verloskundige tussen je benen ziet. Is dat een vulva? Dan word je als meisje geregistreerd bij de gemeente en staat er een 'V' van vrouwelijk op je geboorteakte. Zien ze een penis? Dan word je als jongen geregistreerd en staat er een 'M' van mannelijk op je geboorteakte. Heel lang waren dat

de enige twee opties. Gelukkig is dat tegenwoordig niet meer zo. Daarover lees je straks meer.

Weetje

Wist je dat in Mexico een derde geslacht bestaat? In de cultuur van de Zapoteken (een van de inheemse volkeren van Mexico) bestaan al eeuwen muxes (spreek uit als moe-sjee). Dit zijn mensen die geboren zijn als man maar zich kleden en gedragen als vrouwen. Muxes worden niet gezien als 'vrouw in een mannenlichaam' maar als een derde geslacht.

Sekse

Je sekse is iets anders dan je geslacht. Sekse is breder. Sekse gaat bijvoorbeeld ook over of iemand een baarmoeder heeft, of borsthaar, of

Weetje

Wist je dat embryo's (ongeboren baby's) in de baarmoeder de eerste 6 weken zowel mannelijke als vrouwelijke kenmerken hebben?

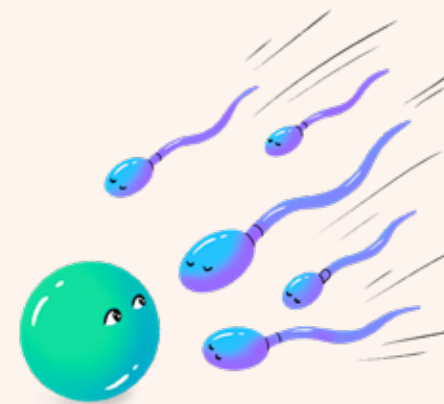
een adamsappel of eierstokken. Je sekse wordt bepaald door je genen, hormonen en chromosomen.

Je geslacht kan je veranderen. Je sekse niet.

Of je vrouwelijke of mannelijke geslachtskenmerken krijgt, wordt bepaald door de combinatie van een eicel en een zaadcel.

Om dat uit te kunnen leggen, kijken we even naar de voortplanting.

Een baby ontstaat uit een

combinatie van een zaadcel en een eicel.

Als de zaadcellen in de vagina terechtkomen, zwemmen ze naar de baarmoeder en de eileiders. Ze gaan daar op zoek naar een eicel. Als ze een eicel hebben gevonden die los is gekomen van de eierstok, dan kan die bevrucht worden.

De zaadcellen proberen door de wand van de eicel heen te komen. De eicel laat de beste zaadcel naar binnen. Dat noemen we bevruchting. Als een eicel bevrucht is, vormen de eicel en zaadcel samen een nieuwe cel: het embryo.

Lichaamscellen en chromosomen

Het menselijk lichaam bestaat uit ongeveer 30 biljoen cellen. Dat is een 3 met 13 nullen, dus: 30.000.000.000.000. Een lichaamscel is heel klein, nog kleiner dan een zandkorrel. Als je een lichaamscel onder de microscoop legt, zie je in elke cel een balletje zitten. Dat is de celkern. In die celkern zitten een soort wormpjes, de chromosomen. Een mens heeft meestal 46 chromosomen. Soms zijn het er 47, dat kan

bijvoorbeeld zo zijn als iemand het downsyndroom heeft.

Mensen hebben in totaal 23 paar chromosomen. De eerste 22 paren zijn voor iedereen gelijk. Het laatste paar, nummer 23, bepaalt je sekse. De chromosomen in dit paar kunnen X-chromosomen of Y-chromosomen zijn. Deze chromosomen worden ook wel geslachtschromosomen genoemd.

Een eicel bevat altijd een X-chromosoom. Een zaadcel kan een X-chromosoom of een Y-chromosoom bevatten. Die twee bij elkaar bepalen jouw sekse.

Eicel X + zaadcel X = XX. Iemand met XX-chromosomen heeft meestal vrouwelijke geslachtskenmerken.

Eicel X + zaadcel Y = XY. Iemand met XY-chromosomen heeft meestal mannelijke geslachtskenmerken.

Alle embryo's ontwikkelen zich in het begin hetzelfde, ongeacht welke geslachtschromosomen ze hebben.

Na zes weken gaan de geslachtsklieren zich ontwikkelen. Geslachtsklieren geven hormonen af. Dat zijn stofjes die allerlei dingen in het lichaam regelen. Geslachtsklieren en hormonen

spelen een grote rol in de ontwikkeling van uitwendige (zichtbare) en inwendige geslachtsdelen (die zitten van binnen).

De geslachtsdelen ontwikkelen zich meestal tot mannelijk of vrouwelijk. Inwendige mannelijke geslachtsdelen zijn bijvoorbeeld zaadleiters en bijballen. Bij vrouwen zijn het onder andere de eileiders en de baarmoeder. De uitwendige mannelijke geslachtsdelen zijn de penis en balzak. En de vrouwelijke de schaamlippen en de clitoris.

Je zou denken dat je dan altijd bij de geboorte kan zien of de baby een jongen of een meisje is, maar dat is niet zo. Bij sommige mensen verloopt de ontwikkeling van de geslachtsdelen namelijk anders.

Endosekse en intersekse

Je weet nu wat sekse is en hoe dat bepaald wordt. Voor sekse bestaan twee hokjes waarin we mensen indelen: endosekse en intersekse.

Endosekse

Bij endosekse mensen past hun sekse bij hun geslacht. Dit zijn dus mannen die geboren zijn met mannelijke

geslachtskenmerken. En vrouwen die geboren zijn met vrouwelijke geslachtskenmerken.

Intersekse

Intersekse mensen zijn geboren met een lichaam dat dankzij hun genetische samenstelling zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtskenmerken heeft. Het kan bijvoorbeeld zijn dat iemand een vagina heeft én een uitwendig geslachtsorgaan dat eruitziet als een kleine penis. Maar dat hoeft niet. Er zijn namelijk veel verschillende variaties, die lang niet allemaal zichtbaar zijn aan de buitenkant.

In sommige gevallen is het bij de geboorte al duidelijk dat een kindje intersekse is, bijvoorbeeld door de uitwendige geslachtskenmerken. Maar soms komen mensen er pas op latere leeftijd achter dat ze intersekse zijn, bijvoorbeeld omdat ze niet ongesteld worden. Of omdat ze kinderen proberen te krijgen en dat niet lukt. In die gevallen kan het zijn dat de inwendige geslachtsorganen anders zijn dan de uitwendige. Vaak wordt dat pas na een lichamenlijk onderzoek ontdekt.

Intersekse mensen kunnen onvruchtbaar zijn doordat hun geslachtsorganen zich anders hebben ontwikkeld, maar dat hoeft niet. Sommige intersekse mensen produceren namelijk wel zaadcellen of eicellen. En sommige intersekse mensen hebben wel een baarmoeder, waardoor het soms mogelijk is om door middel van een eiceldonatie een kind te krijgen.

Weetje

Wist je dat intersekse ook voorkomt in de dierenwereld? Zo zijn er bijvoorbeeld koeien, kangoeroes, beren en honden die geboren worden met zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtskenmerken. Er zijn ook diersoorten waarbij het hebben van zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtskenmerken de standaard is. Dat noemen we ook wel tweeslachtigheid. Voorbeelden van tweeslachtige dieren, zijn onder andere slakken, regenwormen en wandelende takken.

Een variatie in chromosomen

Sommige intersekse mensen hebben een variatie in chromosomen. Een intersekse meisje kan bijvoorbeeld XY-chromosomen hebben en een intersekse jongen XX-chromosomen. Die variatie kan ontstaan tijdens de ontwikkeling van de geslachtsklieren. Soms krijgt een embryo zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtsklieren. De hormonen die die geslachtsklieren produceren, kunnen er dan voor zorgen dat een lichaam zich anders ontwikkelt.

Als een intersekse baby geboren wordt, is het soms niet meteen duidelijk of die een jongetje of een meisje is. Vroeger moesten ouders van de wet kiezen of ze hun kindje als jongen of als meisje zouden opvoeden. Dat moest binnen drie dagen na de geboorte gebeuren, want dan moest de geboorte bij de gemeente zijn aangegeven. En daar moest worden gezegd of het kindje een meisje of een jongen was. De baby werd dan vaak snel geopereerd om de geslachtskenmerken aan te passen aan het geslacht dat bij de gemeente was doorgegeven.

Dat heeft bij veel intersekse mensen tot problemen geleid. Mensen die als baby al zijn behandeld met hormonen of geopereerd zijn, kunnen allerlei klachten krijgen. Bijvoorbeeld lichamelijke klachten, zoals problemen met hun hormonen of chronische pijn. Maar ook mentale klachten, zoals sombere gevoelens of trauma's. Ze kunnen het gevoel hebben dat hun lichaam niet bij hen past. Of dat er iets niet klopt.

In Nederland werkt dit daarom sinds 2018 anders. Ouders kunnen tegenwoordig namelijk bij de aangeifte van de geboorte aangeven dat hun kindje seksneutraal is. Dat betekent dat de ouders (nog) niet voor een intersekse kind hoeven te bepalen of het een jongen of een meisje is. Ook hoeft het kind niet meteen geopereerd te worden of hormonen te krijgen, maar kan het daar als het oud genoeg is zelf voor kiezen.

Gender

Gender is iets anders dan geslacht, maar het is er wel mee verbonden. Gender gaat over eigenschappen die we mannelijk of vrouwelijk vinden. En over de rollen die we mannen en

vrouwen toewijzen, bijvoorbeeld dat mannen sterk moeten zijn en vrouwen moeten zorgen. Gender gaat ook over de verwachtingen die de samenleving heeft over elk gender. Mensen verwachten dat meisjes en jongens zich op een bepaalde manier kleden en gedragen.

Gender is iets wat je als kind aangeleerd wordt. En hoe jij naar gender kijkt, is afhankelijk van waar en hoe je bent opgevoed. Hierdoor kan jouw definitie van gender verschillen van die van iemand anders.

Gedernormen en genderrollen

De sociale normen en ideeën die we als samenleving hebben over hoe je je zou moeten gedragen op basis van je gender, noemen we *gendernormen*. Van kinds af aan wordt ons aangeleerd welke gedragingen, kleding en manier van jezelf presenteren passen bij ons gender. Dat worden ook wel *genderrollen* genoemd. In de meeste landen wordt daarbij alleen gekeken naar het verschil tussen jongens en meisjes en is er nog geen ruimte voor andere genders. Omdat het verschil in de verwachtingen van

Weetje

Wist je dat er ongeveer net zo veel intersekse als roodharige mensen op de wereld zijn? Wereldwijd heeft ongeveer 1 op de 100 mensen rood haar. En 1 op de 90 mensen is intersekse. Het komt dus veel vaker voor dan je denkt.

jongens en meiden over het algemeen in westerse landen heel duidelijk te zien is, gebruik ik hier alleen die voorbeelden:

- Meisjes horen lief, zorgzaam en gevoelig te zijn
- Jongens moeten stoer, bazig en sportief zijn

Hoe iemand eruit moet zien, baseren we ook op het gender van die persoon. Even heel simpel en ouderwets gezegd:

- Meisjes dragen rokken en jurken
- Jongens dragen broeken en T-shirts

Op het moment dat een jongen een jurk aantrekt, wijkt dat af van de norm.